

“ท้าวโคตร” “ชายนา” “โคกธาตุ”

สามวัดเพื่อการปฏิบัติธรรมกลางเมืองนคร

ผศ. ฉัตรชัย สุกระกาญจน์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อำนวยการ ทอทะวีย์ ภาพประกอบ

วัดท้าวโคตร

“วัดท้าวโคตร” เป็นวัดเก่าแก่ตั้งแต่สมัยพุทธศตวรรษที่ ๒๐ เป็นต้นมา เดิมอยู่ในท้องที่ตำบลนา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันอยู่ในท้องที่ตำบลในเมือง มีถนนราชดำเนินตัดผ่านหน้าวัด วัดนี้เกิดจากการรวมพื้นที่ของวัดเก่าที่ร้างไป ๔ วัดเข้าไว้ด้วยกัน คือวัดศก (วัดศกเดิม) วัดประตู่ทอง วัดวา และวัดธาราวดี (วัดไฟไหม้) รวมเนื้อที่ประมาณทั้งสิ้น ๑๐ ไร่

เหตุที่ได้ชื่อว่า “วัดท้าวโคตร” มีข้อสันนิษฐานจากผู้รู้เป็นสองประการ

ประการแรก พระนางเลือดขาวหรือแม่เจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชนคนสำคัญในสมัยพระเจ้าศรีธรรมมาโศกราช (ที่ ๑) เป็นผู้สร้าง โดยยกพื้นที่ซึ่งเคยเป็นวังของพระนางเลือดขาว (ซึ่งเรียกกันต่อมาว่า “วัดศก”) ให้เป็นที่สร้างวัดตั้งชื่อว่า “วัดท้าวโคตร” เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระเจ้าศรีธรรมมาโศกราช ซึ่งเป็นต้นราชวงศ์ปฐมวงศ์ (หรือปฐมวงศ์) ต่อมาพุทธศาสนิกชนชาวนครได้พากันสร้างวัดขึ้นในบริเวณข้างเคียงอีกสี่วัด คือวัดประตู่ทอง วัดวา วัดธาราวดี (หรือวัดไฟไหม้) และวัดชายนา ข้อสันนิษฐานนี้เป็นของครูน้อย อุประมัย

บันทึกบรรณาธิการบริหาร

ที่มาของสมญานาม “เมืองนครศรีธรรมราช” ว่าเป็น “นครดอนพระ” จนถึงคำขวัญประจำเมืองที่ว่า “เราชาวนครอยู่เมืองพระ” นั้น นอกเหนือจากการเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญรุ่งเรืองและการเผยแพร่ของพระพุทธศาสนาตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบันแล้ว จำนวนวัดวาอารามที่มีอยู่จำนวนมากมาจนกลายเป็นจุดเด่นในคำขวัญส่งเสริมการท่องเที่ยวว่า “นาควัดนาคศิลป์” ก็คือองค์ประกอบหนึ่งที่เป็นส่วนขยายความเป็น “เมืองพระ” ให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

หน้า “เมืองพระ” เป็นคู่คลื่นน้ำประจำของ “สารนครศรีธรรมราช” มาตั้งแต่ฉบับปฐมฤกษ์ เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๑๓ ก็ด้วยเหตุผลในท่วงทำนองที่ไม่ต่างกัน โดยใช้นามอวสารที่แสดงความเป็น “เมืองพระ” ทั้งด้านศาสนธรรม ศาสนพิธี ศาสนบุคคล และศาสนวัตถุ สลับกันไปมาตลอด

นับจากฉบับที่แล้วและต่อเนื่องมาจนถึงฉบับนี้ ขอนำเสนอเรื่องราวของ “วัดในเมืองนคร” ซึ่งเป็นข้อเขียนเชิงประวัติของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นักวิชาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สำคัญอีกท่านหนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการสืบค้นต่อไป

พระอุโบสถเก่าวัดท้าวโคตร

อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรม-
ราชหลายสมัย และเป็นอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการ
ศึกษาธิการในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ประการที่สอง ท้าวโคตรคิริเศรษฐีซึ่งเป็น
เศรษฐีชาวพุกามที่อพยพมาจากพม่า มาอยู่ใน
นครศรีธรรมราชช่วงต้นกรุงศรีอยุธยาเป็นผู้สร้าง
เรียกว่า "วัดท้าวโคตร" ข้อสันนิษฐานนี้ปรากฏใน
ตำนานกัลปนาวัดท่าช้าง ซึ่งเป็นหนังสือบุด (สมุด
ข่อย) ที่จารขึ้นในสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ พระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวครั้งทรงดำรงพระราชอิสริยยศ
เป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ในคราวเสด็จ
ประพาสเมืองนครศรีธรรมราช หลังจากทรง
นมัสการพระบรมธาตุเจดีย์แล้ว ได้เสด็จไปทอด
พระเนตรโบราณสถานภายในวัดนี้ทรงเห็นว่า
บริเวณใกล้เคียงกับวัดท้าวโคตรมีวัดเล็กวัดน้อยตั้ง
เรียงรายอยู่ถึง ๔ วัด ลักษณะอย่างนี้ย่อมไม่สะดวก
ต่อการปกครองของคณะสงฆ์และการปฏิบัติศาสน-
กิจของภิกษุ จึงรับสั่งให้ยุบวัดทั้งสี่ คือวัดศก
วัดประตู่ทอง วัดวา และวัดธาราวดี(วัดไฟใหม่)
เข้าเป็นวัดเดียวกับวัดท้าวโคตร ต่อมาทางราชการ

ได้ออกหลักฐานเอกสารสิทธิ์ครอบครอง (ส.ก.๑)
ระบุชื่อ "วัดท้าวโคตร" ตราปัจจุบัน

ภายในวัดท้าวโคตร นอกจากจะมีอุโบสถ
หลังใหม่และโรงเรียนเทศบาลแล้ว ยังมีโบราณ
สถานที่เก่าแก่สองอย่าง คือเจดีย์หรือสถูปโบราณที่
ฐานเป็นสี่เหลี่ยมก่ออิฐย่อมุมทั้งสี่ด้านด้านละ ๕
มุม (รวมเป็น ๒๐ มุม) เหนือฐานเป็นทรงกลม
ปัจจุบันปรักหักพังไปมากจนไม่อาจวินิจฉัยได้ว่า
แต่เดิมนั้นส่วนยอดมีลักษณะอย่างไร ความสูงเท่า
ที่เห็นปัจจุบันคือ ๑๖ เมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๐
เมตร มีแท่นหินสี่ขาซ้อนกันกว้างประมาณ ๑
เมตร ยาวประมาณ ๑.๕๐ เมตร สถูปเจดีย์องค์นี้
กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะให้คงสภาพเดิมมา
สองครั้งแล้ว

นอกจากนี้ยังมีอุโบสถเก่าทำด้วยไม้ หลัง
คามุงกระเบื้องดินเผา ภายในมีพระพุทธรูปปูนปั้น
ประทับนั่ง ปางมารวิชัยหน้าตักกว้าง ๑๘๓ นิ้ว
สูง ๑๕๕ นิ้ว สร้างราวพุทธศตวรรษที่ ๒๐ เป็น
ศิลปะอยุธยา รุ่งราวคราวเดียวกับพระศรีศากยมุนี
ศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพระประธานในพระวิหาร
หลวง วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ส่วนที่ก่อสอง

ของอุโบสถ มีภาพเขียนสีลักษณะจิตรกรรมศิลปะแบบตะวันตก ไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ใดเป็นผู้เขียน แต่สันนิษฐานว่าเป็นจิตรกรท้องถิ่นที่ได้รับอิทธิพลจากชาวอินโดจีน จิตรกรฝีมือดีในสมัยรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนรอบอุโบสถหลังเก่า มีใบเสมาขนาดใหญ่ปักแสดงเขตพัทธสีมาทำด้วยหินทรายซึ่งแกะสลักลวดลายสวยงาม อายุศิลปะใบเสมาประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๐

“วัดท้าวโคตร” นอกจากจะเป็นวัดเก่าแก่ในสมัยต้นกรุงศรีอยุธยาตั้งได้กล่าวแล้ว ในแง่ความเป็นแหล่งโบราณคดีของจังหวัดนครศรีธรรมราช วัดท้าวโคตรมีฐานะเป็นแหล่งโบราณคดีที่ตั้งอยู่บนสันทรายเก่า อยู่ระหว่างเมืองโบราณนครศรีธรรมราชกับเมืองโบราณพระเวียง ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองโบราณทั้งสองเพียงเล็กน้อย แหล่งโบราณคดีแห่งนี้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภคม ได้พานักศึกษาคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากรมาสำรวจทางโบราณคดี ได้พบหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญถึงหกอย่างคือ

๑. เจดีย์ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของวัด ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “เจดีย์วัดศก” หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งคือ “สถูปวัดท้าวโคตร” ฐานของเจดีย์เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ย่อมุมสี่สิบ ขนาดกว้าง ๑๓.๓๐ ยาว ๑๓.๓๐ เมตร ด้านทิศตะวันออกมีมุขยื่นออกมาประมาณ ๕ เมตร มีลักษณะคล้ายคลึงกับพระปรางค์วัดพระมหาธาตุ วัดเขลียง อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย แต่ตอนบนของฐานเจดีย์เป็นทรงกลมคล้ายระฆังคว่ำ ก่ออิฐสอปูน รอบๆ มีเจดีย์บริวารอยู่สี่องค์ แต่มีผู้ลักลอบขุดทำลายจนเสียหาย ต่อมากรมศิลปากรได้ทำการขุดค้นทางโบราณคดี ได้พบพระพิมพ์ดินดิบจำนวนมากจากร่องรอยเจดีย์ และพระพิมพ์ที่พบ ประมาณอายุการสร้างตกในราวพุทธศตวรรษที่ ๒๐

๒. เนินโบราณสถานหน้าเจดีย์ ตั้งอยู่ด้านหน้าเจดีย์ (ทางทิศตะวันออก) เนินแห่งนี้มีวิหารอยู่หลังหนึ่ง เดิมคงจะสร้างขึ้นในคราวที่พระนางเลือดขาวสร้างวัดศกเดิม ภายในวิหารหลังนี้มีพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัยประทับนั่งสามองค์ องค์ประธานหน้าตักกว้าง ๘๑ นิ้ว สูง ๑๐๓ นิ้ว ส่วนพระพุทธรูปทั้งสองข้างมีหน้าตักกว้าง ๒๕ นิ้ว สูง ๒๖ นิ้ว อายุพระพุทธรูปทั้งสามองค์น่าจะอยู่ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๒๐ วิหารหลังเดิมได้พังทลายลงมาหลายครั้ง แต่ได้มีการสร้างขึ้นมาทดแทน ปัจจุบันนี้พุทธบริษัทได้รวบรวมเงินสร้างขึ้นมาใหม่ มีขนาดกว้าง ๔.๑๐ เมตร ยาว ๕ เมตร

๓. อุโบสถ ตั้งอยู่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเจดีย์ สร้างราวพุทธศตวรรษที่ ๒๐ สร้างมานานจึงชำรุดทรุดโทรมมาก เหลืออยู่เฉพาะส่วนฐานของอุโบสถที่มีอิฐเรียงรายอยู่ ต่อมาวัดได้สร้างหลังคาไม้และก่ออิฐผนังขึ้นมาใหม่ลงบนฐานอุโบสถเดิม ฐานนี้เป็นเนินสูงกว่าระดับพื้นข้างเคียงราว ๑ เมตร เป็นอาคารทรงจั่ว ขนาด ๑๑.๐๐ x ๒๓.๓๐ เมตร ภายในมีเสา ๕ คู่ ด้านหน้ามีสองห้อง ผนังข้างก่ออิฐถือปูนสูงประมาณ ๒ เมตร ช่องบนมีเสารับเชิงชาย ระหว่างผนังมีช่องและบานประตูไม้กั้นเป็นช่องลม หลังคามุงกระเบื้องดินเผา ด้านหน้ามีประตูสี่บานมีซุ้มประตูเป็นโค้งครึ่งวงกลม มีเสาประดับกรอบประตูคล้ายประตูกำแพงเมือง ด้านทิศเหนือใกล้องค์พระประธานมีประตูอีกบานหนึ่ง ด้านหลังพระประธานก่อเป็นผนังที่ขึ้นไปถึงเชิงชาย

ภายในอุโบสถมีพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย มีขนาดหน้าตัก ๑๘๓ นิ้ว สูงประมาณ ๑๕๕ นิ้ว เป็นฝีมือช่างท้องถิ่น พระพักตร์คล้ายพระประธานในพระวิหารหลวงวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร (คือพระศรีศากยมุนีศรีธรรมราช) สร้างราวพุทธศตวรรษที่ ๒๐

พระเจดีย์โบราณวัดท้าวโคตร

๔. จิตรกรรมในอุโบสถ เป็นภาพจิตรกรรมบนไม้กระดานคอสองเขียนด้วยสีฝุ่นขนาดภาพกว้าง ๓๗ ยาว ๕๖ เซนติเมตร ภาพบนไม้คอสองนี้ยึดติดที่เสาสูงจากพื้นประมาณ ๓ เมตร เป็นภาพพุทธประวัติและทศชาติก จำนวน ๔๐ ภาพ คงจะเขียนขึ้นในคราวที่มีการสร้างหลังคาของอุโบสถแทนของเดิมที่ปรักหักพังลงไป ภาพกิจกรรมนี้อายุประมาณสมัยรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

๕. ใบเสมา เป็นใบเสมาหินทรายประดิษฐานอยู่รอบอุโบสถทั้ง ๘ ทิศ ใบเสมาสูงประมาณ ๑๔๐ เซนติเมตร ส่วนฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใบเสมามีลักษณะคอดกึ่ง แล้วค่อยผายออกทางด้านบน ส่วนยอดมีรูปร่างคล้ายใบโพธิ์ สลักด้วยลวดลายเป็นรูปพรรณพฤกษา อายุอยู่ในระหว่างราวพุทธศตวรรษที่ ๒๐

๖. ระฆัง เป็นระฆังเก่าแก่ซึ่งมีอายุประมาณ ๔๖๐ ปี สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๐๘๓ (วันศุกร์เดือน ๓ แรม ๖ ค่ำ ปีมะโรง) เพื่อเป็นอนุสรณ์ในการเททองหล่อพระพุทธรูป ๓๐ องค์ ที่วัดศกเดิม (วัดท้าวโคตรปัจจุบัน) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง

๕๑ เซนติเมตร สูง ๘๑ เซนติเมตร เนื้อสำริด ใช้ตีบอกเวลาประกอบพิธีกรรม เช่น สวดมนต์ทำวัตรเช้า และพิธีกรรมอื่นๆ เล่ากันว่าเคยมีผู้ขโมยหลายครั้งแล้ว แต่ก็ไม่สามารถนำไปได้ ครั้งหลังสุดปรากฏว่าระฆังใบนี้ตกใส่เท้าผู้ขโมยจนได้รับบาดเจ็บ พระครูอุดมสมถกิจ (อดีตเจ้าอาวาส) จึงได้นำเอาไปไว้ในกุฏิเจ้าอาวาสสืบมาจนกระทั่งปัจจุบัน

วัดชายนน

“วัดชายนน” เป็นวัดมหานิกาย ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นวัดขนาดเล็ก มีเนื้อที่ ๑๒ ไร่ ๕๕ ตารางวา เดิมเป็นวัดร้าง ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ กรมการศาสนาได้ประกาศยกเป็นวัดที่มีภิกษุจำพรรษา และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๕

เหตุที่ได้ชื่อว่า “วัดชายนน” ก็เพราะแต่เดิมตั้งอยู่ริมสันทราย และมีที่ลุ่มสำหรับทำนา อยู่ด้านหลังวัด ผู้คนจึงมักเรียกว่า วัดชายนน ทางด้าน

หุ้มประตูวัดชานนา

ตะวันตกของวัดมีคลองสวนหลวงไหลผ่าน ส่วนด้านตะวันออกเป็นวัดท่าโคตร โดยมีถนนพัฒนาการทุ่งปรังกั้นอยู่

จากโบราณสถานอันได้แก่โบสถ์ซึ่งเป็นโบสถ์ยุคแรกที่พระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาในเมืองนครศรีธรรมราชในราว พ.ศ. ๑๗๐๐ บ่งบอกว่าในบริเวณนี้เคยใช้เป็นที่ประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนามาแล้ว แต่มีสภาพเป็นสำนักสงฆ์ที่มีพระภิกษุจำพรรษาในบางปี และบางปีก็ถูกทิ้งร้าง

จากคำบอกเล่าของนายโมฬี บุญมี ซึ่งเคยเป็นมหาดเล็กของเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ช่วง พ.ศ. ๒๔๕๕-๒๔๖๘ กล่าวว่ครั้งเป็นเด็กเคยไปวิ่งเล่นที่วัดชานนา ขณะนั้นมีสมภารชื่อพระสมุห์ศรีไหม เมื่อท่านได้มรณภาพใน พ.ศ. ๒๔๕๖ ก็ไม่มีพระภิกษุรูปใดอยู่จำพรรษา จึงกลายเป็นวัดร้างตั้งแต่นั้นมา ในการสำรวจที่ดินวัดร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ พบว่าในบัญชีสำรวจของกรมสรรพากร จังหวัดนครศรีธรรมราช อันดับที่ ๒๓ ระบุว่าวัดชานนา(ร้าง) ตั้งอยู่ในตำบลนา มีเนื้อที่กว้าง ๓ เส้น ยาว ๓ เส้น ๑๒ วา รวมเนื้อที่ ๑๐ ไร่ ๓ งาน ๒๐ วา เป็นวัดร้างมานานปี

อย่างไรก็ดีเมื่อถูกขึ้นชื่อว่าเป็นวัดร้าง แต่บริเวณวัดยังคงใช้ประกอบกิจกรรมทางศาสนาตลอดมา โดยเฉพาะพุทธธรรมสมาคมสาขานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นวัดอุปถัมภ์ส่งเสริมการฝึกอบรมจิตและปฏิบัติธรรมขั้นสูง ได้ใช้พื้นที่วัดนี้เป็นที่วิปัสณาธุระตั้งแต่วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๔๗๗ เคนนิมนต์พระมหาเงื่อม (พุทธทาสภิกขุ) มาประกอบพิธีเปิด พระมหาเงื่อมได้แสดงพระธรรมเทศนา และได้ตั้งชื่อสถานที่นี้ว่า “สวนพุทธธรรมปันคาราม” แปลว่า สวนหรือป่าสงัด อันเป็นปัจจัยแห่งการบรรลุพุทธธรรม สำนักดังกล่าวมีชาวพุทธเลื่อมใสมาก ถึงกับสร้างกุฏิถวายสำหรับพระอาจารย์ผู้สอนหนึ่งหลัง สร้างสำหรับพระปฏิบัติธรรม ๒ หลัง สร้างสำหรับพระนวกะ ๘ หลัง และสร้างขึ้นสำหรับแม่ชี ๔ หลัง รวมทั้งหมด ๑๕ หลัง

ต่อมาในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๘๔ ญี่ปุ่นอพยพเข้ามาอยู่ในเมืองนครศรีธรรมราชจำนวนมาก กิจกรรมในสำนักวิปัสณาสวนพุทธธรรมต้องหยุดลง ประกอบกับไม่มีพระในสำนัก มีแต่แม่ชีปฏิบัติธรรมอยู่ลำพัง

จึงเรียกสำนักนี้ว่า “สำนักชินารีสวรรค์ แห่งวัดชายนานา(ร้าง)” และได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัด “วัดท้าวโคตรโน” อยู่ระยะหนึ่ง แต่ผู้เฒ่าผู้แก่ยังคงเรียก “วัดชายนานา” อยู่ดังเดิม

หลังจากที่พุทธสมาคมได้หยุดกิจกรรมฝึกอบรมจิตและปฏิบัติธรรมในวัดนี้ ได้มีอาจารย์วิปัสสนาจากวัดอื่นๆ หมุนเวียนกันมาสอนพุทธศาสนิกชนที่สนใจจำนวน ๗ รูป ได้แก่

๑. พระมหาจุ่มท์ จากสำนักสวนโมกขพลารามมาสอนแบบ “อาณานิพนธ์”

๒. อาจารย์ศรีนวล จากสำนักนครพนมมาสอนแบบ “พุทธโธ”

๓. อาจารย์น่วม จากสำนักภาคกลางมาสอนแบบ “อรหันต์”

๔. อาจารย์สำคัญ จากวัดปากน้ำภาษีเจริญธนบุรีมาสอนแบบ “สัมมาอรหันต์”

๕. อาจารย์เลื่อน จากสำนักสงขลา มาสอนแบบ “ยุบหนอพองหนอ”

๖. อาจารย์แป้น ธรรมธโร จากสำนักสุพรรณบุรีมาสอนแบบ “มหาสติปัญญา”

๗. พระครูภาวนาจันทคุณ (พระแจ้งจนทวนโณ) จากวัดนารอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มาปฏิบัติธรรมที่วัดชายนานาเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๑๓ จนกระทั่งดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดชายนานา ทำหน้าที่ ปกครองดูแลภิกษุสามเณรและศฤงคารที่อยู่ในวัดสืบมา

สิ่งที่น่าสนใจในวัดนี้ก็คือ โบสถ์ซึ่งเป็นแบบโบสถ์ยุคแรกที่มีขนาดเล็ก คือกว้างไม่เกินเจ็ดก้าว ขนาดพอจุพระสงฆ์ครบองค์สังฆกรรมได้เท่านั้น ไม่นิยมทำหน้าต่าง แต่เจาะช่องเป็นรูระบายอากาศที่ผนังเท่านั้น มีประตูเข้าทางเดียว จากรูปแบบการก่อสร้างถือเป็นโบสถ์รุ่นแรก นับแต่พระพุทธศาสนาเข้ามาในเมืองนครศรีธรรมราช

สันนิษฐานว่าคงสร้างพร้อมพระบรมธาตุเจดีย์และวิหารหลวง วัดพระมหาธาตุฯ

อนึ่ง ตามประวัติตำนานการบูรณะพระธาตุเจดีย์ กล่าวไว้ว่า ราชธานีสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ได้ส่งช่างและพระสงฆ์มาบูรณะองค์พระธาตุเจดีย์และวิหารหลวงวัดพระมหาธาตุฯ หลักฐานที่ยังปรากฏได้แก่ บานประตูแกะสลักไม้ (ทางขึ้นลานประทักษิณ) दारकाแกะสลักไม้ประดับเพดานวิหารหลวง นอกจากนี้ยังพบกระเบื้องสมัยอยุธยาฝังอยู่ข้างวิหารหลวงเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันก็พบกระเบื้องลักษณะนี้ฝังอยู่ข้าง โบสถ์วัดชายนานาอีกด้วย จึงสันนิษฐานได้ว่าเมื่อราชธานีส่งช่างและพระสงฆ์มาซ่อมพระธาตุเจดีย์และวิหารหลวง ช่างและพระสงฆ์เหล่านี้คงมาสร้าง โบสถ์วัดชายนานาด้วย หรืออาจพักอยู่ที่วัดชายนานาขณะซ่อมพระธาตุเจดีย์ และพระวิหารหลวงก็เป็นได้ เพราะมีหลักฐานศิลปะอยุธยาปรากฏอยู่ที่โบสถ์วัดชายนานา เช่น กระเบื้องมุงหลังคา ทรงหลังคา และบัวหัวเสา เป็นต้น

วัดโคกธาตุ

“วัดโคกธาตุ” เป็นวัดมหานิกาย ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นวัดขนาดเล็ก ซึ่งปัจจุบันมีเนื้อที่ ๔ ไร่ ๑ งาน ๔๗ ตารางวา เป็นวัดเก่าแก่ตั้งแต่ครั้งสมัยสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ คือในช่วง พ.ศ. ๑๗๐๐ เศษ แต่เพิ่งจะได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐

เหตุที่ได้ชื่อว่า “วัดโคกธาตุ” ก็เพราะเมื่อครั้งสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ บริเวณนี้เคยเป็นที่กองเศษวัสดุที่พุทธศาสนิกชนใกล้ไกล นำมาสร้างพระบรมธาตุเจดีย์และศาสนสถานในวัดนั้นจำนวนมาก จึงเรียกกันติดปากว่า “กองธาตุ” หรือ “โคกธาตุ”

พระอุโบสถวัดโคกธาดู

ในบรรดาพุทธศาสนิกชนที่มาร่วมสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ครั้งนั้น มีพระเถระรูปหนึ่งชื่อว่า “พระเถระสังจานุเทพ” ได้พาพุทธบริษัทจาก “นครป่าหมาก” มาจำนวนหนึ่งด้วย พระเถระสังจานุเทพจึงได้ให้พุทธบริษัทเหล่านี้พักอาศัยอยู่ที่บริเวณกองธาดูหรือบริเวณโคกธาดู จนกระทั่งการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์และศาสนสถานแล้วเสร็จ จึงได้แยกย้ายกันกลับภูมิลำเนา ต่อมาจึงได้มีการจัดตั้งเป็นวัดขึ้นในบริเวณที่พุทธบริษัทจากนครป่าหมาก ซึ่งพระเถระสังจานุเทพเป็นผู้นำ ตั้งชื่อว่า “วัดโคกธาดู”

สมัยโบราณการคมนาคมทางบกไม่สู้สะดวก พุทธศาสนิกชนชาวนครเมื่อจะเดินทางไปนมัสการพระบรมธาตุเจดีย์ ก็นิยมใช้ทางเรือเป็นหลัก ด้วยเหตุที่หน้าวัดโคกธาดูมีลำคลองไหลผ่าน

(คือคลองท่าดี) จึงทำให้ผู้คน “ชาวเหนือ” และ “ชาวนอก” นิยมพากันมาจอดเรือไว้ที่หน้าวัดนี้ ก่อนจะไปนมัสการพระบรมธาตุเจดีย์ โดยเฉพาะเมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันเพ็ญเดือนสามซึ่งเป็นวันแห่ผ้าขึ้นธาตุ หรือวันเพ็ญเดือนหกซึ่งเป็นวันวิสาขบูชา วัดโคกธาดูจึงคร่ำด้วยพุทธศาสนิกชนผู้ใฝ่ธรรม บ้างก็มาแห่ผ้าพระบฏ บ้างก็มาสวดด้าน บ้างก็มาปฏิบัติธรรม ก่อนกลับก็จับจ่ายซื้อข้าวของที่ตลาดวัดศก ทำให้วัดนี้มีชีวิตชีวา

วัดโคกธาดูเมื่อครั้งที่พระครูพุทธวโรการเป็นเจ้าอาวาส ได้รับการพัฒนาให้รุ่งเรืองขึ้นเป็นอันมาก ในช่วงที่พ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ หรือพระครูพิศิษฐ์อรรถการแห่งวัดสวนขันยังมีชีวิต เมื่อมานมัสการพระบรมธาตุเจดีย์ที่วัดมหาธาตุวรมหาวิหาร ก็มักแวะมาพักอยู่ที่วัดนี้ พุทธศาสนิกชนในตัวเมืองได้ทราบข่าว ก็นิยมพากันมานมัสการกราบไหว้ขอพรอย่างไม่ขาดสาย ด้วยเหตุนี้ภายหลังพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์มรณภาพ พุทธบริษัทจึงได้ร่วมกันสร้างรูปปั้นพ่อท่านรูปนี้เอาไว้ในวัด เป็นที่เคารพสักการะ และเป็นอนุสรณ์ว่ากาลครั้งหนึ่งพระเถระผู้มีวัตรปฏิบัติอันน่าเลื่อมใสเคยมาจำวัดอยู่ที่นี้

ปัจจุบันวัดโคกธาดูยังเป็นวัดที่สงบเงียบ เช่นเดียวกับวัดชานา ศาสนสถานหรือสิ่งก่อสร้างเนื่องในพระพุทธศาสนาภายในวัด ล้วนเกิดขึ้นจากแรงศรัทธาและตั้งใจของพระครูพิมลนวการ (วิมลสทาวโร) เจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระนักพัฒนาเป็นสำคัญ ผลงานที่เจ้าอาวาสรูปนี้ได้พัฒนาเอาไว้ ได้แก่ พระอุโบสถสองชั้น ศาลาการเปรียญ กุฏิพระสงฆ์ กุฏิเจ้าอาวาส ห้องน้ำห้องสุขา เมรุ และกำแพงวัดโคกธาดูกลายเป็นที่เจริญศรัทธาแก่พุทธบริษัทมาโดยลำดับ